

Sygn. akt I ACa 420/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Baran
-----------------	-------------------

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2023 r. w Krakowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa P. (...) (...) z siedzibą w K.

przeciwko M. D., P. D. i R. D.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 21 stycznia 2021 r., sygn. akt I C 543/20

1. zmienia zaskarżony wyrok, nadając mu następującą treść:

„I. zasądza solidarnie od pozwanych M. D., P. D. i R. D. na rzecz strony powodowej P. (...) (...) z siedzibą w K.:

a) kwotę 55 154,53 zł (pięćdziesiąt pięć tysięcy sto pięćdziesiąt cztery złote pięćdziesiąt trzy grosze) z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 8 lutego 2020 r. do dnia zapłaty, przy czym odsetki umowne nie mogą przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie,

b) kwotę 18 717,44 zł (osiemnaście tysięcy siedemset siedemnaście złotych czterdzieści cztery grosze) z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 2 marca 2020 r. do dnia zapłaty, przy czym odsetki umowne nie mogą przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie

- przy czym odpowiedzialność pozwanych ma charakter solidarny z odpowiedzialnością dłużnika D. D., wynikającą z nakazu zapłaty, wydanego przez Sąd Rejonowy (...) w L. w dniu 9 maja 2017 r., sygn. akt(...);

II. umarza postępowanie w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz strony powodowej kwotę 9 175 zł (dziewięć tysięcy sto siedemdziesiąt pięć złotych) tytułem kosztów procesu.”;

2. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz strony powodowej kwotę 9 736,60 zł (dziewięć tysięcy siedemset trzydzieści sześć złotych sześćdziesiąt groszy) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach na rzecz adwokata S. S. kwotę 1992,60 zł (tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiąt dwa złote sześćdziesiąt groszy), w tym 372,60 zł (trzysta siedemdziesiąt dwa złote sześćdziesiąt groszy) podatku od towarów i usług - tytułem wynagrodzenia za występowanie w charakterze kuratora procesowego pozwanych w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn.akt I ACa 420/21

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Kielcach po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2021 r. w Kielcach sprawy z powództwaP. (...) (...)z siedzibą w K. przeciwko M. D., P. D. i R. D. o zapłatę oddalił powództwo.

Sąd ustalił, że D. D., będąca członkiem (...) (...) z siedzibą w G. (dalej: (...)), na wniosek z dnia 15 października 2015 r. zawarła w dniu 19 października 2015 r. ze (...) umowę pożyczki (kredytu konsumenckiego) nr (...) z przeznaczeniem na dowolny cel konsumpcyjny. Pożyczki udzielono na okres do października 2025 r. w kwocie 56 300 zł ze zmiennym oprocentowaniem, wynoszącym w dniu zawarcia umowy 9,5 % w skali roku (ust. 1-3,7 umowy). Całkowita kwota do zapłaty w dniu zawarcia umowy wynosiła 93 927,76 zł (ust. 12 umowy). Spłata pożyczki miała następować w miesięcznych ratach w terminach i kwotach zgodnych z harmonogramem spłaty pożyczki, będącym załącznikiem nr (...) do przedmiotowej umowy, poprzez dokonywanie potrąceń należności z wierzytelności wynikających z umowy rachunku bankowego w (...). Termin spłaty pierwszej raty przypadał na dzień 10 grudnia 2015 r. (ust. 13,14 umowy oraz harmonogram spłaty).

Zabezpieczeniem spłaty pożyczki było m.in. poręczenie udzielone przez W. D. (ust. 24 umowy), na mocy którego poręczyciel zobowiązał się do spłaty kwoty pożyczki w całości lub części powiększonej o należne odsetki, opłaty, prowizje i inne koszty na wypadek gdyby pożyczkobiorca nie wykonał swojego zobowiązania. Ponadto W. D. wyraził zgodę na zawarcie przedmiotowej umowy. Poręczenie lub wyrażenie przez niego zgody na zaciągnięcie pożyczki było obligatoryjnym warunkiem udzielenia pożyczki, bowiem był on mężem pożyczkobiorcy, zaś pożyczka nie była przeznaczona na zwykłe potrzeby rodziny (§ 4 ust. 1 regulaminu).

(...) zastrzegł na swoją rzecz uprawnienie do wypowiedzenia przedmiotowej umowy z 30-dniowym okresem wypowiedzenia i postawienia po upływie okresu wypowiedzenia całej pożyczki wraz z odsetkami w stan natychmiastowej wykonalności m.in. w przypadku braku spłaty pełnych rat pożyczki za co najmniej dwa okresy płatności po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy listem poleconym do zapłaty zaległych rat . O zaległościach w spłacie zadłużenia jak również o wypowiedzeniu umowy (...) miał obowiązek powiadomić pisemnie osoby będące dłużnikami z tytułu zabezpieczenia pożyczki (ust. 29, 30 umowy).

Wobec braku spłaty rat pożyczki (...) wielokrotnie wzywał D. D. do zapłaty przeterminowanych należności, co nie nastąpiło. Pismem z dnia 13 stycznia 2017 r. (...) wypowiedział kredytobiorcy umowę pożyczki. Na dzień wypowiedzenia zadłużenie przeterminowane wynosiło łącznie 4 036,26 zł.

Roszczenie z umowy pożyczki stało się wymagalne z dniem 3 marca 2017 r. Następnie (...) w G. – wobec nieregulowania zadłużenia przez kredytobiorcę – wystąpił na drogę sądową.

W dniu 9 maja 2017 r. Sąd Rejonowy (...)w sprawie o sygn. akt (...) wydał nakaz zapłaty orzekając, że D. D. jest obowiązana do zapłaty na rzecz (...) (...)w G. kwoty 59 333,58 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP rocznie, ale nie większej niż w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 10

kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 4 349,42 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Postanowieniem z dnia 13 listopada 2017 r. w/w Sąd opatrzył nakaz zapłaty w klauzulę wykonalności.

W dniu 30 listopada 2018 r. powód zawarł ze (...) umowę przelewu pakietu wierzytelności, obejmującą m.in. wierzytelność wynikającą z przedmiotowej umowy pożyczki.

Pismami z dnia 26 września 2019 r. powód wezwał pozwanych jako spadkobierców poręczyciela W. D. do zapłaty należności, ustalonej na dzień 26.09.2019 r. w łącznej wysokości 72 918,22 zł. Pisma nie zostały podjęte w terminie.

Poręczyciel W. D. zmarł 11 grudnia 2015 r. D. D. w dniu 1 czerwca 2016 r. złożyła przed notariuszem E. G. w jego kancelarii notarialnej w J. oświadczenie w formie aktu notarialnego, rep. (...) o odrzuceniu spadku. Pozwani zaś, będąc jego dziećmi z pierwszego małżeństwa, nabyli spadek po W. D. z mocy ustawy, z dobrodziejstwem inwentarza – po 1/3 części, co zostało stwierdzone postanowieniem Sądu Rejonowego w J. z dnia 30 listopada 2016 r., w sprawie o sygn. akt(...)

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

Strona pozwana jako następcą prawny (...) (na skutek nabycia wierzytelności) dochodzi od pozwanych jako następców prawnych poręczyciela kredytobiorcy D. D. zapłaty kwot z tytułu niespłaconego przez nią kredytu.

Bezsporną w sprawie okolicznością było, że W. D. zmarł 11 grudnia 2015 r. tj. niespełna dwa miesiące po zawarciu przez jego żonę umowy kredytowej. Zgodnie z przepisem art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na spadkobierców. W myśl przepisu art. 924 k.c. spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy, zaś spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku (art. 925 k.c.).

Dziedziczenie ma charakter sukcesji uniwersalnej, bowiem wskutek jednego zdarzenia - śmierci spadkodawcy - spadkobiercy z mocy prawa wstępują w całą sytuację prawną zmarłego. Spadek to natomiast ogół cywilnoprawnych i majątkowych praw oraz obowiązków przysługujących spadkodawcy w chwili jego śmierci. Co do zasady spadkobiercy wstępują w prawa i obowiązki wynikające ze stosunków zobowiązaniowych, niezależnie od podstawy prawnej takiego stosunku.

Decydującym dla rozstrzygnięcia sprawy było zatem, czy na dzień śmierci W. D. roszczenie z umowy kredytowej zawartej przez jego żonę D. D. było wymagalne i czy zobowiązanie z tego tytułu (jako dług) weszło w skład spadku na skutek wygaśnięcia umowy kredytowej i postawienia jej w stan wymagalności. Następstwo prawne ma bowiem postać sukcesji uniwersalnej; zasadą jest przejęcie przez spadkobierców zadłużenia, jakie obciążało spadkodawcę w dacie otwarcia spadku, a zatem w dniu 11 grudnia 2015 r.

Zgodnie z przepisem art. 876 § 1 k.c. przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Umowa poręczenia ma zatem, w braku odmiennych postanowień umownych, charakter akcesoryjny. Oznacza to, że odpowiedzialność poręczyciela aktualizuje się dopiero w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez dłużnika. Zakres odpowiedzialności poręczyciela zależy zatem od istnienia, ważności i zakresu zobowiązania dłużnika głównego (art. 879 k.c.).

Zasada statuowana w powołanym przepisie art. 879 § 1 k.c. dotyczy także ustalenia chwili, od jakiej świadczenie poręczyciela staje się wymagalne; jest bowiem oczywiste, że odpowiedzialność poręczyciela nie może powstać wcześniej aniżeli odpowiedzialność tego, za czyj dług on poręcza (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2007 r., sygn. akt II CSK 136/07, por. także m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2000 r., sygn. akt V CKN 365/00, z dnia 12 kwietnia 2000 r., sygn. akt IV CKN 17/00 oraz z dnia 16 kwietnia 2003 r., sygn. akt II CKN 1461/00).

Obu stronom procesu umknęło, że kluczowym dla rozstrzygnięcia sprawy, a zatem do przyjęcia – lub nieprzyjęcia - odpowiedzialności pozwanych z tytułu spadkobrania po poręczycielu, była data wymagalności roszczenia.

W. D. był poręczycielem pożyczki zaciągniętej przez jego żonę D. D.. Zgodnie z harmonogramem spłaty kredytu termin spłaty pierwszej raty pożyczki przypadał na dzień 10 grudnia 2015 r., a więc dzień poprzedzający zgon poręczyciela, który nastąpił 11 grudnia 2015 r.

Pożyczkobiorca zaprzestał spłaty rat i poprzednik prawny powoda – (...) w G. wypowiedział umowę kredytową ze skutkiem na dzień 2 marca 2017 r. Roszczenie o zapłatę, wynikające z przedmiotowej umowy pożyczki, stało się wymagalne dopiero z dniem 3 marca 2017 r., a zatem nie mogło wejść jako dług do spadku po W. D., który zmarł 1,5 roku wcześniej.

Z uwagi na powyższe okoliczności powództwo jako bezzasadne podlegało oddaleniu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, domagając się uwzględnienia powództwa i zasądzenia kosztów za obie instancje.

Apelujący zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 876 k.c. w zw. z art. 922 k.c. poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że pozwani nie nabyli obowiązku ciążącego na spadkodawcy, a wynikającego z umowy poręczenia, bowiem na dzień otwarcia spadku nie było ono wymagalne,

- art. 881 k.c. w zw. z art. 922 k.c. poprzez błędne zastosowanie i przyjęcie, że mimo solidarnego charakteru zobowiązania poręczyciela wierzyciel nie może od jego następców prawnych żądać spełnienia świadczenia w razie wymagalności roszczenia,

- art. 879 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że powód nie jest uprawniony do dochodzenia należności od spadkobierców poręczyciela, pomimo że roszczenie stało się wymagalne w dniu 3 marca 2017 r.

W odpowiedzi na apelację kurator nieznanych z miejsca pobytu pozwanych wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz kosztów w postępowaniu apelacyjnym. Podniósł, że orzeczenie sądu I instancji jest prawidłowe a apelacja nie wychodzi poza argumentację zawartą w pozwie.

Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy z wyjątkiem ustalenia, iż pozwani przyjęli spadek po W. D. z dobrodziejstwem inwentarza – okoliczność taka nie wynika ze zgromadzonych dowodów, w szczególności ze znajdujących się na k. 61 niniejszych akt oraz z akt (...) postanowienia spadkowego z dnia 30 listopada 2016 r. Z orzeczenia tego wynika, że pozwani nabyli na podstawie ustawy spadek po W. D. po 1/3.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Ustalenia sądu I instancji są – przy uwzględnieniu powyższej uwagi - prawidłowe (nie są zresztą kwestionowane w apelacji), jednakże wnioski wyciągnięte z tych ustaleń, a w konsekwencji wydane orzeczenie, są niewłaściwe.

Rozważając przedmiotową sytuację prawną, należy zacząć od określenia prawnego charakteru poręczenia i stwierdzić, że nie jest ono zobowiązaniem osobistym (takim, które nie podlega dziedziczeniu). Charakter poręczenia określa art. 876 k.c., kształtując je jako umowę zobowiązującą, przez którą poręczyciel zobowiązuje się wobec wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Już z dniem złożenia oświadczenia o poręczeniu powstaje stosunek zobowiązaniowy pomiędzy poręczycielem a wierzycielem długu głównego. Na poręczycielu ciąży przyjęty w umowie obowiązek świadczenia w granicach długu głównego niezależnie od obowiązku świadczenia samego dłużnika głównego (zob. m.in. wyrok SN z dnia 22 maja 2003 r., sygn. II CKN 95/01).

Stosownie do treści art. 922 § 1 k.c. zobowiązania z tytułu poręczenia przechodzą z mocy prawa ze spadkodawcy na spadkobierców, nie mają bowiem charakteru wskazanego w § 2 tego przepisu (zob. m.in. wyrok SA w Katowicach sygn. I ACa 1069/14 z dnia 1 kwietnia 2015 r., wyrok SN sygn. III CRN 490/74 z dnia 24 marca 1975 r., znajdujące zastosowanie także do poręczeń innych niż wekslowe). W realiach niniejszej sprawy pozwani, którzy

są spadkobiercami W. D., w ramach spadku, który nabyli na podstawie ustawy jako dzieci zmarłego, nabyli m.in. zobowiązania z tytułu umowy poręczenia, której stroną był spadkodawca. Sąd Okręgowy słusznie zwrócił uwagę na treść art. 922 i 925 k.c., jednakże nieprawidłowo utożsamił kwestię dziedziczości zadłużenia z kwestią dziedziczości zobowiązania z tytułu poręczenia. Prawdą jest bowiem, że następstwo prawne ma charakter sukcesji uniwersalnej, jednakże spadkobiercy dziedziczą nie tylko zadłużenie spadkodawcy, istniejące w chwili jego śmierci, co jest oczywiste, ale – jak napisano wyżej – także zobowiązania z tytułu umowy poręczenia, istniejące wszak od chwili zawarcia takiej umowy, jeszcze przed wymagalnością roszczeń z tytułu niespłaconej pożyczki. Zobowiązania takie przechodzą na spadkobierców niezależnie do tego, czy dług z tytułu pożyczki jest wymagalny. Odziedziczywszy takie zobowiązania, spadkobiercy znaleźli się w sytuacji poręczycieli o takim zakresie odpowiedzialności, jaki wynikał z zawartej przez ich poprzednika prawnego umowy poręczenia.

Dłużniczka główna nie spłacała zadłużenia, co doprowadziło do wypowiedzenia umowy pożyczki i wymagalności roszczenia z tego tytułu z dniem 3 marca 2017 r., a następnie skutkowało wydaniem nakazu zapłaty przeciwko D. D..

Wobec akcesoryjnego charakteru poręczenia, oznaczającego, że poręczyciel odpowiada jak współdłużnik solidarny (art. 881 k.c.), jego dług staje się wymagalny z chwilą, gdy dłużnik główny spóźni się ze spełnieniem swego świadczenia. Wobec pozwanych, którzy odziedziczyli zobowiązania z tytułu umowy poręczenia, roszczenie stało się wymagalne z chwilą wymagalności długu wobec D. D.. Zgodzić się należy z tezami zawartymi m.in. w wyroku SA w Katowicach z dnia 29 stycznia 2004 r., sygn. I ACa 401/03 i wyroku SO w Gdańsku z dnia 26 października 2011 r., sygn. III Ca 994/08, że niezawiadomienie poręczyciela o opóźnieniu dłużnika głównego pozostaje bez wpływu na wymagalność roszczenia. Także Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 3 sierpnia 2018 r., sygn. akt I AGa 175/18 stwierdził, że na kanwie art. 880 k.c. zawiadomienie poręczyciela ma charakter informacyjny, zaś nieuczynienie temu zadość nie skutkuje automatycznie modyfikacją zakresu odpowiedzialności poręczyciela.

Wobec powyższych wywodów Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja strony powodowej jest zasadna, doszło bowiem do naruszenia wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego, zatem zaskarżony wyrok – na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. - musiał ulec zmianie poprzez uwzględnienie w całości żądania powoda, w tym w zakresie wyrzeczenia o solidarnej odpowiedzialności pozwanych z odpowiedzialnością D. D. jako dłużnika głównego. Umorzenie postępowania wiąże się z ograniczeniem żądania, dokonanym w piśmie procesowym powoda z dnia 4 stycznia 2021 r. (k. 162/v). O kosztach postępowania przed sądem I instancji orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, a na zasądzoną kwotę złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika strony powodowej (5400 zł), opłata od pełnomocnictwa (17 zł) oraz opłata od pozwu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w punkcie 2 wyroku, a złożyło się na zasądzoną kwotę wynagrodzenie pełnomocnika (4050 zł), opłata od apelacji w kwocie 3694 zł oraz uiszczona zaliczka na wynagrodzenie kuratora w części wykorzystanej na ten cel (1992,60 zł).

Wynagrodzenie dla kuratora za postępowanie apelacyjne zostało przyznane w kwocie 1992,60 zł zgodnie z treścią Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. (40% stawki minimalnej za czynności adwokackie przy właściwej dla niniejszej sprawy wartości przedmiotu zaskarżenia, czyli 40% kwoty 4050 zł, tj. 1620 zł). Wynagrodzenie to powiększono o podatek od towarów i usług, tj. o 372,60 zł, bowiem Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że wynagrodzenie kuratora, który obowiązany jest do rozliczenia takiego podatku winno być o kwotę podatku podwyższone. Kurator pozwanych jako adwokat ma obowiązek rozliczenia podatku od towarów i usług, więc jego wynagrodzenie winno być w ten sposób ubruttowione (zob. także orzeczenia Sądu Najwyższego I CSK 1556/22, III CZP 68/20).